

Titel: Kapitel XII.

Citation: "Kapitel XII.", i *Proceskommissionen af 1892. Offentliggjort 1899*. Onlineudgave fra Lovforarbejder: <https://tekster.kb.dk/text/jura-texts-r04-shoot-chptrd1e23115.pdf> (tilgået 25. april 2024)

Anvendt udgave: *Proceskommissionen af 1892. Offentliggjort 1899*

Ophavsret: Love, administrative forskrifter, retsafgørelser og lignende offentlige aktstykker er ikke genstand for ophavsret. Du kan frit kopiere, distribuere eller fremføre materialet uden at bede om tilladelse.
Hvis materialet indeholder selvstændige bidrag, skal du være opmærksom på, at disse bidrag kan være beskyttet af ophavsret. Selvstændige bidrag må gengives i forbindelse med aktstykket. Hvis det selvstændige bidrag bruges adskilt fra aktstykket, gælder de øvrige ophavsretlige regler.

Kapitel XII.

Besigtigelse, Syn og Skøn.

Medens det tidligere førstags §§ 146 —54 i det væsentlige ville genfindes i nærværende Udkasts §§ 115—21. have Kapitlets følgende Paragraffer været Genstand for en temmelig indgribende Omarbejdelse, væsentlig foranlediget ved, at disse Bestemmelser nærmest vare formede med det tilvante processuelle Begreb om Syn og skøn som en forskilt Forretning for Øje, medens de Regler, der skulle gælde under den nye Ordning, må få et videre Område og have en bojeligere Karakter. Idet der til „Vidner" kun henregnes Folk, der kunne (eller antages at kunne) meddele noget til Oplysning i Sagen på Grundlag af et forudgående specielt Kendskab til konkrete Forhold, der stå i Forbindelse med denne, må til „skønsmænd" henregnes alle de, der kunne meddele noget til Oplysning i Sagen, i Kraft af deres almindelige Sagkundskab på et eller andet Område. Men for denne Sagkundskab kan der blive Brug ikke blot på den Måde, at de Pågældende udmeldes til at foretage en særlig Besigtigelse eller anden Undersøgelse for derefter at afgive deres Erklæring om dennes Resultat, men også på den Måde, at der under Domsforhandlingen uden forudgående særskilt Syns- eller skønnsforretning afæskes dem enten rent abstrakte Udtalelser eller en sagkyndig Erklæring med Hensyn til det faktiske Materiale, der under selve denne er tilvejebragt ved Forklaringer af Vidner eller Tiltalte, ved legemlige Tings Fremlægelse i Retten etc.

De heromhandlede Regler ere derfor omarbejdede således, at de indeholde det fornødne med Hensyn til de forskellige Kombinationer, der således kunne fremkomme ved Benyttelsen af Sagkyndiges Bistand under Sagen.

Med Hensyn til Kapitlets enkelte Paragraffer stal følgende bemærkes:

§ 115.

Umiddelbarhedsprincippet tilsiger, at den dømmende Ret såvidt muligt og såvidt fornødent selv foretager de Besigtigelser, hvorpå den skal bygge sin Overbevisning. Umulig vil imidlertid en ved selve den dømmende Ret foretagen Besigtigelse være i alle Tilfælde, hvor den Ting eller Tilstand, der stal besigtiges, ikke længer eksisterer, eller hvor Besigtigelsen kun kan foretages af Folk, der besidde en eller anden særlig Indsigt, som ikke findes hos Retten. Og nyttigt vilde det være at kræve Rettens personlige Medvirken ved mangfoldige lagttagelser, der må foretages udenfor Retslokalet og ere af så simpel og utvivlsom Karakter, at man kan opnå betryggende Oplysninger derved, at Politiets Funktionærer anstille Undersøgelse og derefter afgive Vidnesbyrd i Sagen (således efter Omstændigheder, hvor det s. Eks. blot drejer sig om at konstatere, hvorvidt Sigtede kan komme igennem den og den Luge, hvor dybt Vandet er i en Mergelgrav, hvor langt et Skydevåben kan række o. lign.). Hertil lommer endelig, at der selv i Tilfælde, hvor en Besigtigelse ved den dømmende Net selv er mulig og i og for sig kunde være ønskelig, må gøres en Undtagelse svarende til den, der er gjort i § 102, 1ste Stykke, med Hensyn til Afhørelsen af Vidner. Hvor nemlig Besigtigelsens Foretagelse ved selve den dømmende ret vilde medføre Ulempe eller Bekostning, som ikke vilde stå i rimeligt Forhold til, hvad derved kunde vindes for Sagens Oplysning eller til Sagens Genstand, må man lade sig nøje med en af vedkommende Undersøgelsesret foretagen Besigtigelse, et Tilfælde, der i øvrigt regelmæssig vil indtræde, hvor Besigtigelsens Genstand ikke kan bringes til Stede i selve Retsmødet og ej heller besinder sig i umiddelbar nærhed af Tingstedet.

Hvor en Besigtigelse er foretagen af en anden Ret end den, der skal dømmes i Sagen, og ikke kan eller skal gentages, fores Beviset under Domsforhandlingen ved Oplæsning af den om Besigtigelsen skete Tilførsel til Retsprotokollen (§ 248 Nr. 1). hvor derimod Politiet har foretaget en Besigtigelse, der ikke kan eller behøver at gentages ved nogen ret, bør, som alt ovenfor antydtes, den eller de Politifunktionærer, der have foretaget Besigtigelsen, fores som Vidner under Domsforhandlingen, ligesom man, om fornødent, vilde fore den Privatmand som Vidne, der lejlighedsvis selv havde synet eller undersøgt den Ting eller Tilstand, hvorom der er Spørgsmål; og der kan kun under ganske eksceptionelle Omstændigheder (naar den pågældende

Politifunktio-

nær f. Eks. er død) blive Spørgsmål om ved Benyttelsen af § 248, sidste' Stykke, at søge Beviset angående den stedfundne Besigtigelse tilvejebragt gennem Oplæsning af en mulig foreliggende Rapport.

§ 116.

Naar det i denne Paragraf hedder, at Retten som Regel bestemmer Antallet af Syns- eller skønsmænd, er dette en naturlig Konsekvens af den frie Bevisbedømmelse. Der vil være mangfoldige Tilfælde, i hvilke en enkelt pålidelig Sagkyndigs Erklæring bringer det pågældende Spørgsmål praktisk taget udenfor Tvivl, medens der omvendt let kan tænkes Tilfælde, hvor Synets eller Skønnets Vanskelighed eller Vidtløftighed gør Udmeldelsen af endog flere end to Personer ønskelig. — Den „særlige Forskrift“, hvortil der sigtes, er § 123, 2det og 3dje Stykke.

Om Politiets Adgang til i påtrængende Tilfælde at tilkalde Syns- eller Skønsmænd se § 129.

§ 117.

Reglen i denne Paragraf er til Dels mindre absolut end den tilsvarende Regel i det tidligere førstag, der ubetinget udelukkede Folk — derunder altså også sådanne Videnskabsmænd og Specialister, hvis Sagkundskab ikke kan erstattes — fra at udmeldes som Syns- eller Skønsmænd i en Tag, såsnart de blot vare mødte i denne f. Eks. som Vidner.

§ 118.

Reglen i 3dje Stykke fandtes ikke i det tidligere førstag, men er optaget efter N. L. § 190.

§ 119.

I 3dje Stykke er indført den nye Bestemmelse, at der til undersøgelse af Spørgsmål angående Svangerskab eller Barnefødsel bor benyttes kvindelige læger fremfor mandlige, forsåvidt de må antages at have tilstrækkelig Indsigt med Hensyn til det foreliggende Spørgsmål.

§ 120.

Ordene „såvidt muligt“ have blandt andet Hensyn til den Vanskelighed, der kan være forbundet med at

indhente Parternes Erklæring i de Tilfælde, hvor Syns- og Skønsmænd skulle udmeldes af en anden Ret (jfr. § 121) end Retten på det Sted, hvor vedkommende Påtalemyndighed og Sigtede befinde sig.

§§ 121-26.

Som ovenfor fremhævet, kan et sagkyndigt skøn efter Omstændighederne fremtræde som en simpel Besvarelse af et eller flere abstrakte eller konkrete Spørgsmål, uden at der forud for denne Besvarelse finder nogen Besigtigelse eller undersøgelse Sted fraskønsmandens Side. Forsåvidt nu endvidere de pågældende Spørgsmål ere af saadan mere elementær Art, at enhver Sagkyndig utvivlsomt må antages at ville besvare dem på en og samme Måde, vil man under Domsforhandlingen ofte kunne nøjes med, at de af Sagkyndige under Sagens Forberedelse i særlig Erklæring eller til Retsbogen afgivne Besvarelser oplæses, og, hvis man ester Omstændighederne skulde foretrække umiddelbar Afhørelse, vil man ikke netop behøve at indkalde de samme skønsmænd, som have været brugte under Sagens Forberedelse, noget, der navnlig har Betydning i de Tilfælde, hvor Domsforhandlingen foregår andetsteds end ved den Ret, ved hvilken Sagen er forberedt. Forsåvidt derimod de til Skønsmændene stillede Spørgsmål ere af mere vanskelig og tvivlsom Art, vil det efter Om« stændighederne kunne være af Interesse enten for den ene eller for den anden af Parterne at få netop de samme skønsmænd indkaldte under Domsforhandlingen, og dette vil eventuelt med Rettens Medvirken også altid kunne lade sig gøre. Forsåvidt Landsretssager angår (jfr. § 101 in fine sammenholdt med § 124, 3dje Stykke). Derimod vil, forsåvidt Underretssager angår, nævnte Paragrafs Afstandsbestemmelser kunne bevirke, at man ved Domsforhandlingen — naar de pågældende skønsmænd da ikke ville mode frivillig — kan blive nødt til at nøjes med Oplæsning af deres under Forundersøgelsen eller en særskilt Retshandling afgivne Erklæring og Forklaring. Og hermed bør man efter Princippet i §§'102. 1ste Stykke, og 115, 2det Stykke, overhovedet altid lade sig nøje i Tilfælde, hvor skønnet angår et underordnet Punkt eller en Sag af liden Vigtighed.

I mange andre Tilfælde vil en sagkyndig Erklæring først kunne afgives efter en forudgående- Besigtigelse eller Undersøgelse. I så Fald vil det ofte være heldigst, at denne finder Sted i et Retsmøde under dømmerens Ledelse: men på den anden Side kan der ikke opstilles nogen ubetinget Regel herom, da man derved lunde komme til at anvise Retten en urime[^] lig og upassende Stilling. Under Foretagelsen af kemiske Undersøgelser eller anden fagvidenskadelig Virksomhed, der måske endog strækker sig over et længere Tidsrum,

vilde Medvirken af en dømmer som Tilskuer ved de Sagkyndiges Operationer være hensigtsløs, og i disse såvelsom i andre Tilfælde, i hvilke Rettens Medvirken under selve Besigtigelsen eller Undersøgelsen af særlige Grunde må anses for uheldig eller ufornudden, bør derfor Rettens Virksomhed indskrænkes til at forklare, hvad der er Synets eller Skønnets Genstand og øjemed og efter Omstændighederne forelægge bestemte Spørgsmål. I de Tilfælde, hvor Forretningens Genstand ikke tilintetgøres eller forandres ved denne, og hvor den derhos uden urimeligt Besvær lader sig transportere, vil det ofte kunne være praktisk, at Tingene, efter først at være bragt til det Sted, hvor Sagens Forberedelse i det hele foregår. eller eventuelt til det sted. hvor de specielt Sagkyndige findes, derefter bringes til Stede under selve Domsforhandlingen, idet Erklæringer og Forklaringer af Syns- eller Skønsmændene — forsåvidt disse efter de ovenfor angivne Regler overhovedet kunne eller bør indkaldes til personligt Mode under Domsforhandlingen — ofte kunne blive kortere og simplere eller i alt Fald tydeligere og lettere at forstå, naar de afgives med den pågældende Ting for Øje og under Påvisning af dennes Karakter og Egenskaber, end hvor de angå en fraværende Ting. der i alle Punkter må beskrives.

Med disse forskellige Eventualiteter for Øje ere §§ 121—26 affattede, angående hvis Enkeltheder i øvrigt følgende stal bemærkes:

I § 121 er der. ligesom i Udkast til Lov om den borgerlige Retspleje § 176, givet Retterne Beføjelse til at udmelde Syns- og skønsmænd. selv om disse må søges udenfor, hvad der ellers er den pågældende Rets territoriale Område.

Den i § 121 indeholdte Regel gælder kun om den egentlige Udmeldelse af Syns- eller skønsmænd; Indkaldelse til Afhørelse af tidligere udmeldte Syns- eller skønsmænd sier efter Reglerne i § 104, jfr. § 131.

Naar der i § 122 og senere Paragraffer tales om Syns- eller skønsmænds „Erklæring" og „Forklaringer", sigtes der ved „Erklæring" til en sammenhængende, skriftlig Besvarelse af den dem stillede Opgave, medens der ved „Forklaringer" sigtes til deres Svar under mundtlig Afhørelse inden Retten, hvad enten sådanne nu troede helt i Stedet for Afgivelsen af skriftlig Erklæring eller fremtræde som Supplement til en saadan. — De gældende Regler om Obduktionsforretninger, hvortil der sigtes i Slutningen af § 123, ere

Reglerne i Fdg. 21. Mai

1751 § 4 med de dertil sig sluttende Reskripter.

Reglen i § 126 er en naturlig følge af, at Bevisbedømmelsen er fri. Ligesom i Civilprocessen er „Oversyn" og „Overskøn" bortfaldet.

§ 127.

Naar det i Slutningen af denne Paragraf hedder, at Reglerne om Tvangsmidler mod Vidner finde Anvendelse overfor Syns- og Skønsmænd „med de fornødne Lempelser", tænkes der herved særlig på, at, medens Vidner kun sjældent kunne erstattes, ville Syns- og Skønsmænd ofte kunne erstattes, og der vil derfor efter Omstændighederne kunne være mindre Grund til Anvendelse af strænge eller langvarige Tvangsmidler (særlig Indespærring) overfor Syns- og Skønsmænd end overfor Vidner, ligesom sådanne Tvangsmidler efter Omstændighederne kunne være mindre formålstienlige til Fremkaldelse af en Virksomhed af den særlige Art. som Synet eller skønnet kræver. end til Fremkaldelse af en simpel Vidneforklaring.

§ 128.

En Regel som i den nærværende Paragraf optagne fandtes ikke i det tidligere Forslag. På Grund af den Praktiske Vigtighed af det Tilfælde, den omhandler, bør den dog næppe savnes i en Kodifikation af Straffeprocessen, jfr. også N. L. § 210.

§ 129.

Medens man som ovenfor S. 81—82 omtalt, har undgået at pålægge en udtrykkelig Vidnepligt overfor Politiet, har man ment at burde bibeholde den i det tidligere førsttag hjemlede Beføjelse for Politimesteren til i påtrængende Tilfælde under Bodetvang at tilkalde Syns- og skønsmænd. Der er nemlig her på den ene Side ikke den samme Fare for Misbrug af en saadan Bestemmelse som af en Bestemmelse om Beføjelse til Vidne-Indkaldelse, medens det på den anden Side kan være af den største Betydning for den hele Undersøgelse, at særlig tilkaldte Sagkyndige (f. Eks. Retslægen) få Lejlighed til at besigtige eller undersøge formentlige Spor af en begået Forbrydelse, medens det endnu er Tid. Ten Erklæring. der kan afkræves de således af Politiet tilkaldte Skønsmænd. vil dog først være at beedige, naar disse senere mode til afhøring inden Retten (jfr. § 125), hvorhos det er pålagt Politimesteren snarest muligt efter saadan Tilkaldelse af Sagkyndige at

henvende sig til Retten med Meddelelse om det skete, ligesom der endelig i § 200 er givet de Tilkaldte Lejlighed til for Retten at forebringe deres mulige Klager over formentlige Overgreb fra Politiets Side.

§ 130.

De her givne Regler om Rejsegodtgørelse og Vederlag afvige noget fra reglerne i det tidligere Forslag (jfr.

dettes § 164).

§ 131.

I Kraft af den her givne Regel ville navnlig følgende Paragraffer finde Anvendelse også på Syns- og Skønsmænd: § 100, de tre sidste Stykker .- s§ 103, 104, 105. 1ste Stykke. 107 og 112. de to sidste Stykker; (til §§ 98, 99 og 100, 1ste Stykke, er der udtrykkelig henvist i § 118, 1ste Stykke; til §§ 101 og 103 i § 124, 3dje Stykke; til §§ 106 og 113 i § 127; til §§ 108 og 109 i § 124, 2det Stykke).